

LISZT: SZÜRKE FELHŐK

Szürke felhők... Impresszionisztikus cím. Gomolygást, kontúrok hiányát sejtető. Ha tudjuk, hogy a szerző Liszt Ferenc, de még nem ismerjük a darabot, romantikus szenvedélyt is várhatunk: valamit, amit meglát(unk) a szürke felhőkben. Tájfestésből – képzelt cselekményt.

Vajon ilyen élmény vár-e ránk, amikor meghallgatjuk az 1881-es keletű, tehát már az idős Liszt keze alól kikerült kompozíciót?

Az első négy ütem egyszólamú. Nem súlyról indul, tiszta kvartra bővített kvartot építve diszsonánsan takarja a hangnemet, s a módosított hangot átköti a páros ütembe – igen: ez ködöt áraszt, felhőképzetet. (Fontos szerep jut itt a *Beseelung*nak: az előadó hang-átlekesítésének, beleértésének, amellyel érzékeltetnie kell, hogy a frázist indító *D* hang voltaképp nem az *első*, hanem egy *képzelt első utáni második hang*.) Az átkötött hangból *g*-moll hármashangzat felbontása rajzolódik ki. Konkrétum, de a hangnem továbbra is homályt sugall. Az 5. ütem segít a tájékozódásban: a *B* basszus a hangnemiséget erősíti, ám a *g*-moll I. fokának tercével szextakkorddá gyengíti a végre megtalált fogódzót, s e basszushangot halkán remegtetve inkább a felhő szürkességét idézi. A frázis utolsó ütemében el is hagy minket a *B* hang talaja, ismét a levegőben marad a dallam. A 9. ütemtől visszakapjuk az elveszített basszust, de fölötte bővített hármashangzatok mixtúrái lepik be köddel a tájat. A legelső nem is bővített hármashangzat: egyik tagjának kromatikus váltóhangja teszi áttekinthetlenebbé a képet (*D* helyett *Esz*), azután „fölordódik” ugyan a *B*-re épülő bővített hármashangzatra, de a további menetben ismét erősödik a diszsonancia, amint kromatikus csúszik lefelé az akkord, az orgonaponttal már nem alkotva közös struktúrát. A 19–20. ütemben érünk – nem egészen „hajótöretlenül” – révbe. Visszatér a kezdőtema, azaz annak variánsa. Nem hallunk már kvartugrásokat, de megmarad a csillanó nyílhegy *Cisz*. Megmarad a súlytalanról indulás és a *g*-mollba hajlás, de nem kapjuk már meg a *moll* alaphangját: megreked a melódia *B*-n.

Ez a mű középpontja. Eddig 24 ütemet jártunk be, ezután is annyi van hátra. De itt az eddigi „lény nem lakta éj”-ben feltűnik a szubjektum. Eredeti témánk az eredeti magasságban ellenpontjává húzódik vissza a fölötte megjelenő, *g*-moll dallamnak, amely fél és egész hangjaival távlatosan ereszkedik alá. A melódia mindössze két ütem, azt szekvenciázza. Ezt követően a mély regiszterben halljuk viszont a korábbi tremolo *B* basszus fölötti akkordokat: előbb az *Esz*-re tágtottat, majd a saját hangnem III. fokának bővített hármashangzatát, végül pedig a kromatikus lefelé haladó mixtúrákat. Fölöttük fél ütemnyire elcsúsztatva, fősúlyt sohasem érintve kromatikus járjuk be a hangnem teljes hosszát, hogy hangzásarányban legyen a bal kézzel, oktávban. A félhangonkénti fölkúszás végül kilóg a mély regiszter fölül. Mintha csak azt mondaná: és így tovább a végtelenségig... S a végtelenség kapuját két tört akkordban pillantjuk meg. A záró hangzat hiányos II. fokú nónakkord. *G*-jére vezet az előzmény-akkordban a kromatikus menetet megtorpanító *Fisz* átörökítése.

Csalatkoznunk kellett-e, ha impresszionisztikus tartalmat vártunk a Szürke felhők címtől? Ha regényességet hittünk kapni a romantika nagymesterétől? Aligha. Csak valami többlet is járult mindehhez. Az a fény, amely e szürke felhők gomolygásából utat mutatott Bartóknak és a 20. század megannyi irányzatának a hangnemiségnek a korábbiaknál tágabb értelmezése felé.

TRÜBE WOLKEN - NUAGES GRIS

69

Andante

The musical score is written for piano in a minor key (one flat) and common time. It consists of four systems of music. The first system (measures 1-5) features a melody in the right hand with a 'p' dynamic marking. The second system (measures 6-10) includes a 'tremolando' instruction in the right hand. The third system (measures 11-16) shows a more complex texture with chords and moving lines in both hands. The fourth system (measures 17-21) concludes with a melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

p

tremolando

6

11

17

70

23

Musical notation for measures 23-27. Treble clef has a whole rest in measure 23, then a half note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a half note D4. Bass clef has a quarter note G2, a quarter note F#2, a quarter note E2, and a half note D2. Measures 24-27 continue with similar melodic and harmonic patterns.

28

Musical notation for measures 28-32. Treble clef has a whole rest in measure 28, then a half note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a half note D4. Bass clef has a quarter note G2, a quarter note F#2, a quarter note E2, and a half note D2. Measures 29-32 continue with similar melodic and harmonic patterns.

33

Musical notation for measures 33-37. Treble clef has a whole rest in measure 33, then a half note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a half note D4. Bass clef has a quarter note G2, a quarter note F#2, a quarter note E2, and a half note D2. Measures 34-37 continue with similar melodic and harmonic patterns.

sempre legato

38

Musical notation for measures 38-42. Treble clef has a whole rest in measure 38, then a half note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a half note D4. Bass clef has a quarter note G2, a quarter note F#2, a quarter note E2, and a half note D2. Measures 39-42 continue with similar melodic and harmonic patterns.

43

Musical notation for measures 43-47. Treble clef has a whole rest in measure 43, then a half note G4, a quarter note F#4, a quarter note E4, and a half note D4. Bass clef has a quarter note G2, a quarter note F#2, a quarter note E2, and a half note D2. Measures 44-47 continue with similar melodic and harmonic patterns.

rall.

p